

Ken Liu - Maja Zidarević

Mono no aware

Svijet je oblikovan poput kanjija koji označava „kišobran”, samo je tako loše prikazan, kad ga ja napišem, da su svi dijelovi neproporcionalni.

Moj bi se otac sramio dječaćkog načina na koji još oblikujem znakove.

Zaista, mnoge od njih jedva se sjećam napisati. Moje je formalno obrazovanje u Japanu prekinuto kad sam imao samo osam godina.

No za ovu svrhu poslužiti će i ovaj loše nacrtan znak.

Natkrovlje na vrhu solarno je jedro. Čak i taj izobličeni kanji može tek donekle prikazati koliko je golemo. Rotirajući disk, sto puta tanji od rižinog papira, širi se tisućama kilometara u svemir poput golema zmaja koji želi uhvatiti svaki foton koji naiđe. Doslovno prekriva nebo.

Ispod njega visi sto kilometara dugačak konop od ugljičnih nanocijevi: čvrst, lagan i rastezljiv. Na kraju konopa visi srce Hopefula: putnički modul, petsto metara visok cilindar u kojem se nalazi svaki od 1021 stanovnika svijeta.

Sunčeva svjetlost udara o jedro gurajući nas u spiralnu orbitu koja se vječno širi, vječno ubrzava udaljavajući se od Sunca. Ubrzanje nas drži prikovanima uz palubu, svemu daje težinu.

Putanja nas vodi prema zvijezdi 61 Virginis. Trenutno se ne vidi jer je iza natkrovlja solarnog jedra. Hopeful će onamo stići za otprilike tristo godina, više-manje. Uz malo sreće moja će je pra-pra-pra – jednom sam izračunao koliko „pra” mi treba, ali se sad ne mogu sjetiti – praunučad vidjeti.

U putničkom modulu nema prozora, nema onog uobičajenog pogleda na zvijezde u prolazu. Većinu nije ni briga, odavno im je dosadilo gledanje zvijezda. Ali ja volim gledati kroz kamere postavljene na dnu broda tako da mogu promatrati kako blijedi crvenkasti sjaj našeg Sunca, naše prošlosti.

„Hiroto”, rekao je tata budeći me. „Spakiraj stvari. Vrijeme je.”

Moj mali kovčeg bio je spreman. Još sam samo u njega trebao staviti Go. Tata mi je tu igru dao kad sam imao pet godina, a trenuci koje smo provodili igrajući je bili su mi omiljeni sati u danu.

Još nije ni svanulo kad smo mama, tata i ja izišli van. Svi su susjedi, kao i mi, stajali s torbama ispred svojih kuća i ljubazno smo se pozdravili pod ljetnim zvijezdama. Kao i inače, tražio sam Hammer. Nije ga bilo teško uočiti. Otkad se sjećam, taj je asteroid, osim mjeseca, bio najsvjetlija točka na noćnom nebu i svake je godine postajao sve svjetliji.

Sredinom ulice polako je prolazio kamion sa zvučnicima na krovu.

„Pozor, stanovnici Kurumea! Molimo vas da mirno priđete autobusnoj stanici. Bit će dovoljno autobusa da vas sve odvezu do željezničke stanice, gdje ćete se moći ukrcati na vlak za Kagoshimu. Nemojte voziti. Ceste moraju ostati prohodne za evakuacijske autobuse i službena vozila!”

Obitelji su polako krenule niz pločnik.

„Gospođo Maeda”, obratio se tata našoj susjedi. „Mogu li vam pomoći s prtljagom?”

„Bila bih Vam jako zahvalna”, rekla je starica.

Nakon deset minuta hoda gospođa Maeda zaustavila se i naslonila na rasvjetni stup.

„Još samo malo, bako”, rekao sam. Kimnula je, ali nije imala zraka da mi odgovori. Pokušao sam je oraspoločiti. „Radujete li se što ćete vidjeti unuka u Kagoshimi? I meni nedostaje Michi. Na svemirskim ćete brodovima moći zajedno sjediti i odmarati se. Kažu da će biti dovoljno mjesta za sve.”

Mama mi se nasmiješila u znak odobravanja.

„Imamo sreće što smo ovdje”, rekao je tata. Pokazao je na ljude koji su se u redovima staloženo pomicali prema stanici, na mladiće svečana izgleda u čistim košuljama i cipelama, sredovječne žene koje pomažu svojim roditeljima, čiste, prazne ulice, i tišinu – unatoč gomili čuo se samo šapat. Zrak kao da je svjetlucao tijesnom povezanošću ljudi – obitelji, susjeda, prijatelja, kolega – nevidljivom i snažnom poput svilene niti.

Vidio sam na TV-u što se događalo u drugim krajevima svijeta: pljačkaši urlaju, plešu ulicama, vojnici i policajci pucaju u zrak, a ponekad i u rulje, zgrade gore, hrpe leševa samo što se ne uruše, generali viču pred mahnitom gomilom, zavjetuju se na osvetu za prastare sporove dok se svijetu bliži kraj.

„Hiroto, želim da ovo zapamtiš”, rekao je tata. Pogledao je uokolo obuzet emocijama. „Tek u trenucima tragedije pokazujemo koliko smo mi, ljudi, snažni. Moraš znati da nas ne određuje pojedinačna osamljenost, već mreža veza u koju smo zapleteni. Čovjek mora nadjačati sebične potrebe tako da svi možemo živjeti zajedno u miru. Pojedinac je malen i nemoćan, ali čvrsto povezani, poput cjeline, japansku naciju činimo nepobjedivom.”

„Gospodine Shimizu”, kaže osmogodišnji Bobby, „ne sviđa mi se ova igra.”

Škola se nalazi u samom središtu cilindričnog putničkog modula i ima prednost najveće zaštite od radijacije. Ispred učionice visi velika američka zastava kojoj djeca svako jutro polažu prisegu. Sa svake strane zastave nalazi se red manjih zastava koje pripadaju drugim nacijama čiji su preživjeli na Hopefulu. Na samom je kraju lijeve strane dječji crtež Hinomarua, kutovi papira sad su već savijeni i nekoć jarko crveno izlazeće sunce izbljedjelo je u narančasti zalazak. Nacrtao sam to onog dana kad sam se ukrcao na Hopeful.

Primaknem stolicu stolu za kojim sjede Bobby i njegov prijatelj Eric. „Zašto ti se ne sviđa?”

Između dječaka nalazi se mreža od devetnaest vodoravnih i devetnaest okomitih ravnih linija. Po križanjima je postavljena šačica crnih i bijelih kamena.

Jednom u dva tjedna oslobođen sam svojih uobičajenih dužnosti promatranja statusa solarnog jedra i dolazim ovamo djecu naučiti ponešto o Japanu. Ponekad se osjećam glupo dok to radim. Kako im mogu biti učitelj kad o Japanu imam samo maglovita sjećanja iz djetinjstva?

No drugog izbora nema. Svi mi tehničari koji nismo Amerikanci osjećamo da nam je dužnost sudjelovati u programu kulturnog obogaćivanja škole i prenijeti ono što možemo.

„Svaki kamen izgleda isto”, kaže Bobby, „i ne mogu se pomaknuti. Dosadni su.”

„A koja vam se igra sviđa?” upitam.

„Asteroid Defender!” odgovori Eric. „E to je dobra igra. Možeš spasiti svijet.”

„Mislim neka koja nije videoigra.”

Bobby slegne ramenima. „Šah, valjda. Sviđa mi se kraljica. Moćna je i drugačija od ostalih. Ona je heroj.”

„Šah je igra okršaja”, kažem. „Go ima širu perspektivu. Obuhvaća cijele bitke.”

„Go nema heroje”, kaže Bobby tvrdoglavo.

Ne znam što da mu na to odgovorim.

U Kagoshimi nije bilo prenoćišta, pa su svi spavali vani uz cestu za svemirsku luku. Na obzoru se vidjelo kako se golemi srebrni brodovi za bijeg sjaje na suncu.

Tata mi je objasnio da su se dijelovi odlomljeni s Hammera uputili prema Marsu i Mjesecu pa nas svemirski brodovi, da budemo sigurni, moraju odvesti dalje, u duboki svemir.

„Ja bih sjedalo do prozora”, rekao sam zamišljajući zvijezde kako struje pored nas.

„Sjedalo do prozora trebaš prepustiti mlađima od sebe”, rekao je tata. „Zapamti, da bismo živjeli zajedno, svi se moramo žrtvovati.”

Od kovčega smo napravili zidove i preko njih prebacili plahte da se zaklonimo od vjetra i sunca. Svakog dana vladini su inspektori dolazili podijeliti potrepštine i pobrinuti se da sve bude u redu.

„Imajte strpljenja!” govorili su inspektori. „Znamo da sve ide sporo, ali činimo sve što možemo. Bit će mjesta za sve.”

I bili smo strpljivi. Neke su majke tijekom dana organizirale nastavu za djecu, a očevi su uveli sustav po kojem su obitelji sa starijim roditeljima i bebama imale prioritet pri ukrcavanju na brodove kad napokon budu spremni.

Nakon četiri dana čekanja, uvjeravanja vladinih inspektora više nisu zvučala tako uvjerljivo. Gomilom su se proširile glasine.

„Nešto nije u redu s brodovima.”

„Graditelji su lagali vladi i govorili da su spremni iako nisu bili i sad je premijera sram priznati istinu.”

„Čujem da postoji samo jedan brod i da će samo nekoliko stotina najvažnijih ljudi dobiti mjesta. Ostali brodovi samo su prazne ljuštore, paravan.”

„Nadaju se da će se Amerikanci predomisliti i izgraditi još brodova za saveznike poput nas.”

Mama se približila tati i šapnula mu nešto u uho.

Tata je odmahnuo glavom i zaustavio je. „Da te više nisam čuo da to govoriš.”

„Ali za Hirotovo dobro – ”

„Ne!” Nisam nikad čuo tatu tako ljutitog. Zaustavio se, progutao knedlu u grlu. „Moramo vjerovati jedni drugima, premijeru i Oružanim snagama.”

Mama nije izgledala sretno. Posegnuo sam za njezinom rukom i nisam je puštao. „Mene nije strah”, rekao sam.

„Tako je”, rekao je tata, u glasu mu se čulo olakšanje. „Nemaš se čega bojati.”

Podignuo me je u naručje – malo me je bilo sram jer tako nešto nije napravio otkad sam bio skroz mali – i pokazao prema zbijenoj gomili od nekoliko tisuća ljudi koja se prostirala dokle pogled seže.

„Pogledaj koliko nas je: bake, mladi očevi, starije sestre, mlađa braća. Paničarenje i širenje glasina u ovakvoj gomili bilo bi sebično i pogrešno, i mnogi bi mogli nastradati. Moramo gledati svoja posla i imati na umu širu sliku.”

Mindy i ja polako vodimo ljubav. Volim udisati miris njezine tamne kovrčave kose, bujne i tople koja škaklja nos poput mora, poput svježe soli.

Zatim ležimo jedno pored drugog zagledani u moj stropni monitor.

Na njemu je snimka zvjezdanog polja koje polako nestaje. Uvijek je puštam. Mindy radi u navigaciji pa mi iz pilotske kabine snima videa visoke rezolucije.

Volim zamišljati da je to veliki krovni prozor i da mi ležimo ispod zvijezda. Znam da neki vole na monitorima prikazivati fotografije i videa stare Zemlje, ali mene to previše rastuži.

„Kako se kaže „zvijezda” na japanskom?” upita Mindy.

„Hoshi”, odgovorim.

„A kako se kaže „gost”?”

„Okyakusan.”

„Znači mi smo hoshi okyakusan? Gosti zvijezda?”

„Ne funkcionira to tako”, kažem. Mindy je pjevačica i voli zvuk jezika koji nisu engleski. „Teško je čuti glazbu iza riječi jer njihova značenja staju na put”, rekla mi je jednom.

Mindyn je materinski jezik španjolski, ali sjeća ga se još manje nego ja japanskog. Često me pita kako se nešto kaže na japanskom pa to ubaci u pjesme.

Pokušam ih pjesnički sročiti, ali nisam siguran da mi uspijeva. „Wareware ha, hoshi no aida ni kyaku ni kite.” Došli smo kao gosti među zvijezde.

„Sve se može sročiti na tisuće načina”, tata bi govorio, „svaki je prigodan za neku priliku.” Naučio me da je naš jezik prepun nijansi i prilagodljive otmjenosti, svaka je rečenica pjesma. Jezik se preklapa preko sebe samog, neizgovorene riječi značajne su koliko i izgovorene, s kontekstom unutar konteksta, slojem preko sloja, poput čelika samurajskih mačeva.

Volio bih da je tata tu da ga mogu pitati: kako se kaže „nedostaješ mi”, a da je prigodno za dvadeset i peti rođendan, za posljednjeg preživjelog svoje rase?

„Moja je sestra obožavala japanske knjige s ilustracijama. Mange.”

Mindy je, baš kao i ja, siročić. To je jedna od stvari koje nas povezuju.

„Sjećaš li je se?”

„Ne baš dobro. Imala sam samo pet godina kad sam se ukrcala na brod. Prije toga sjećam se samo da se često pucalo i da smo se svi skrivali po mraku i trčali i plakali i krali hranu. Umirila bi me tako što mi je čitala mange. A onda...”

Samo sam jednom pogledao snimku. Iz naše je daleke orbite izgledalo kao da se plavo-bijela pikula zvana Zemlja na trenutak zanjihala kad ju je asteroid pogodio, a zatim, tihi, uskovitlani valovi uništenja preklapaju i polako gutaju kuglu.

Privučem je sebi i poljubim u čelo, nježno, za utjehu. „Nećemo govoriti o tužnim stvarima.”

Zagrli me tako čvrsto kao da me nikada neće pustiti.

„A mange, sjećaš li se njih?” upitam.

„Sjećam se da su bile prepune golemih robota. Pomislila sam: Japan je tako moćan.”

Pokušam to zamisliti: divovski roboti po cijelom Japanu, heroji koji se očajnički trude spasiti narod.

Kroz zvučnike se čulo emitiranje premijerove isprike. Neki su je i gledali na mobitelima.

Jako se malo toga sjećam, samo da mu je glas bio tih i da je izgledao veoma krhko i staro.

Nastavili su s predstavom do samog kraja. Istinu smo saznali kad je već bilo prekasno.

Japanci nisu jedina nacija koja je iznevjerila svoje ljude. Kad se tek otkrilo da Hammer ide ravno prema Zemlji, druge su nacije svijeta počele pripreme oko toga tko će koliko sudjelovati u zajedničkom evakuacijskom pothvatu. I zatim je, kad je taj plan propao, većina odlučila da je bolje kockati se s tim da će Hammer promašiti te da će radije potrošiti novac i život na svađanje s drugima.

Nakon što je premijer završio s govorom, gomila je nastavila šutjeti. Odjeknulo je nekoliko ljutih glasova, ali i oni su se ubrzo stišali. Ljudi su se postepeno, bez imalo panike, počeli pakirati i napuštati privremene kampove.

„Ljudi su samo tako otišli kući?” upita Mindy u nevjerici.

„Da.”

„Bez krađi, strke i panike, bez pobuna vojnika na ulicama?”

„Takav je bio Japan”, kažem joj. I u glasu si prepoznam ponos, kao da je jeka mog oca.

„Valjda su se ljudi pomirili sa sudbinom”, kaže Mindy. „Odustali. Možda je takva kultura.”

„Ne!” Svim se silama trudim da mi ljutnja ne ovlada glasom. Njezine me riječi iritiraju, kao i Bobbyjev komentar da je Go dosadan. „Nije bilo tako.”

„S kim tata razgovara?” upitao sam.

„S dr. Hamiltonom”, rekla je mama. „Mi smo – on i tvoj otac i ja – išli zajedno na fakultet, u Americi.”

Gledao sam tatu kako na mobitelu razgovara na engleskom. Izgledao je kao druga osoba: ne

samo zbog intonacije i visine glasa, već mu je i lice bilo življe, i rukom je intenzivnije gestikulirao. Izgledao je poput stranca.

Vikao je u mobitel.

„Što tata govori?”

Mama me je ušutkala. Napeto je gledala tatu i pažljivo slušala svaku riječ.

„Ne”, rekao je tata u mobitel. „Ne!” Za to mi nije trebao prijevod.

Kasnije mu je mama rekla, „Pokušava ispravno postupiti, onako kako zna.”

„Ma sebičan je kao i uvijek”, tata je odbrusio.

„Nisi fer”, rekla je mama. „Nije potajno nazvao mene. Nazvao je tebe jer vjeruje da kad bi situacija bila obrnuta, on bi rado dao ženi koju voli priliku da preživi, makar to bilo s drugim muškarcem.”

Tata je pogleda. Nisam nikad čuo roditelje da si govore „volim te”, ali neke stvari ne moraš reći da bi bile istinite.

„Ne bih nikad pristala”, rekla je mama i nasmiješila se. Zatim je otišla u kuhinju spremi nam ručak. Tata ju je pratio pogledom.

„Dan je predivan”, rekao mi je tata. „Hajdemo prošetati.”

Šetajući pločnikom nailazili smo i na druge susjede. Pozdravljali smo se, pitali jedni druge za zdravlje. Sve se činilo normalnim. U sumrak je Hammer još jače svijetlio iznad nas.

„Vjerojatno si jako uplašen, Hiroto”, rekao je.

„Neće izgraditi još brodova za bijeg?”

Tata nije odgovorio. Bilo je kasno ljeto i vjetar je prema nama nosio zvuk cvrčaka: črr, črr, črrrrrr.

U plaču cvrčka

Ništa ne ukazuje

Na njegovu smrt.

„Tata?”

„Tu je pjesmu napisao Basho. Razumiješ li je?”

Odmahnuo sam glavom. Nisam baš volio poeziju.

Tata je uzdahnuo i nasmiješio mi se. Pogledao je u zalazak sunca i ponovno progovorio:

Beskrajna je ljepota sunca dok gasne

Premda je tako blizu konca dana.

Recitirao sam si te stihove. Nešto me u njima dirnulo. Pokušao sam to izraziti riječima: „Osjećam se kao da mi nježni mačić liže unutrašnjost srca.”

Ali tata se nije nasmijao, samo je ozbiljno kimnuo.

„To je pjesma klasičnog pjesnika Lija Shangyina dinastije Tang. Iako je bio Kinez, sentiment je u duhu japanske tradicije.”

Nastavili smo šetati sve dok se nisam zaustavio pored žutog maslačka. Kut pod kojim se cvijet savinuo zapanjio me svojom ljepotom. Ponovno sam osjetio kao da mi mačić jezikom šaklja srce.

„Cvijet...” oklijevao sam. Nisam mogao pronaći prave riječi.

Tata je progovorio.

Klonuli cvijet

Žut poput mjeseca i

Vitak te noći.

Kimnuo sam. Slika mi se ujedno činila i prolaznom i trajnom, kao što sam, dok sam bio još manji, doživljavao vrijeme. Bio sam istovremeno i pomalo tužan i pomalo sretan zbog toga.

„Sve prođe, Hiroto”, rekao je tata. „Taj osjećaj u srcu: to se zove mono no aware. To je osjećaj prolaznosti svega u životu. Sunca, maslačka, cvrčka, Hammera i svih nas: svi smo mi dijelovi Maxwelllove jednadžbe i svi smo kratkotrajni obrasci kojima je suđeno da iščeznu, pa bilo to u jednoj sekundi ili eonu.”

Pogledao sam uokolo na čiste ulice, ljude kako polako šeću, travu, večernje svjetlo, i znao sam da sve ima svoje mjesto; sve je bilo u redu. Tata i ja nastavili smo šetati dok su nam se sjene dodirivale.

Premda nam je Hammer visio točno iznad glava, nije me bilo strah.

Moj je zadatak pomno promatrati mrežu signalnih svjetala ispred sebe. Malo podsjeća na veliku ploču Goa.

Većinom je jako dosadno. Svjetla, koja signaliziraju naboj na različitim mjestima solarnog jedra, putuju istim obrascem svakih nekoliko minuta dok se jedro polako širi na sve bljeđem svjetlu udaljenog sunca. Taj mi je ciklus svjetala već toliko poznat koliko i Mindyno disanje dok spava.

Već se krećemo iznimno brzo, ali još ne dostižemo brzinu svjetlosti. Za nekoliko godina, kad se budemo dovoljno brzo kretali, promijenit ćemo kurs prema 61 Virginis i njezinim netaknutim planetima, a sunce koje nam je podarilo život ostavit ćemo za sobom poput zaboravljene uspomene.

Ali danas nešto nije u redu s obrascem svjetala. Jedno je svjetlo u jugozapadnom kutu treperilo djelić sekunde prebrzo.

„Navigacija”, kažem u mikrofona, „ovdje stanica Alfa, nadzor, možete li potvrditi da smo još na istoj putanji?”

Minutu kasnije kroz slušalicu se začuo Mindyn glas pomalo obojan iznenađenjem. „Nisam dosad primijetila, ali malo smo skrenuli s putanje. Što se dogodilo?”

„Nisam još siguran.” Pogledam u mrežu svjetala ispred sebe, u to jedno svjetlo koje uporno treperi nepravilno, neusklađeno.

Mama me je odvela u Fukuoku, bez tate. „Idemo u božićnu kupovinu”, rekla mu je. „Želimo te iznenaditi.” Tata se nasmiješio i kimnuo.

Ulice kojima smo prolazili bile su iznimno prometne. Budući da je ovo bio možda posljednji Božić na Zemlji, osjetila se dodatna radost u zraku.

U podzemnoj sam bacio pogled na novine koje je čitao muškarac do nas. Naslov je glasio „SAD uzvraća udarac!” Velika fotografija prikazivala je američkog predsjednika kako se pobjednički

smiješi. Ispod nje stajao je niz drugih slika, od kojih sam neke već vidio: eksplozija prvog eksperimentalnog američkog broda za evakuaciju na testnom letu otprije nekoliko godina; vođa neke odmetničke nacije preuzima odgovornost na TV-u; američki vojnici marširaju u stranu prijestolnicu.

Ispod pregiba nalazio se manji članak: „Američki znanstvenici skeptični prema scenariju sudnjeg dana.” Tata je rekao da je nekim ljudima draže vjerovati da katastrofa nije stvarna nego prihvatiti da se više ništa ne može učiniti.

Veselio sam se što ću moći izabrati poklon za tatu. Ali umjesto da odemo u četvrt s trgovinama elektronike, gdje sam očekivao da će me mama odvesti da mu kupimo poklon, otišli smo u dio grada u kojem nikad prije nisam bio. Mama je izvadila mobitel i obavila kratak poziv, na engleskom. Pogledao sam je u čudu.

Zatim smo se našli ispred zgrade iznad koje se vijorila velika američka zastava. Otišli smo unutra i sjeli u ured. Ušao je neki Amerikanac. Imao je tužan izraz lica, ali svim se silama trudio ne izgledati tužno.

„Rin”, muškarac se majci obratio imenom i zaustavio se. Čuo sam u tom jednom slogu i kajanje i žudnju i zamršenu priču.

„Ovo je dr. Hamilton”, rekla mi je mama. Kimnuo sam i pružio ruku kao što sam vidio da Amerikanci rade na TV-u.

Dr. Hamilton i mama neko su vrijeme razgovarali. Počela je plakati, a dr. Hamiltonu bilo je nelagodno, kao da ju je htio zagrliti, ali se nije usudio.

„Ostat ćeš s dr. Hamiltonom”, rekla mi je mama.

„Što?”

Stavila mi je ruke na ramena, sagnula se i pogledala me u oči. „Amerikanci imaju tajni brod u orbiti. To je jedini brod koji su uspjeli lansirati u svemir prije nego što su krenuli u rat. Dr. Hamilton je dizajnirao brod. On je moj... stari prijatelj, i može povesti jednu osobu sa sobom. Ovo ti je jedina šansa.”

„Ne, ne želim ići.”

Nakon nekog vremena mama je otvorila vrata da izađe. Dr. Hamilton čvrsto me držao dok sam mlatarao nogama i urlao.

Svi smo se iznenadili kad smo ugledali tatu.

Mama je briznula u plač.

Tata ju je zagrlio. Nikad ga prije nisam vidio da to radi. Izgledalo je kao tipična američka gesta.

„Oprosti”, rekla je mama. Plakala je i ponavljala „oprosti”.

„U redu je”, rekao je tata. „Razumijem.”

Dr. Hamilton me je pustio te sam otrčao do roditelja i čvrsto ih zagrlio.

Mama je pogledala tatu i time rekla sve, i ništa.

Tatino se lice opustilo kao da je voštana figura koja je oživjela. Uzdahnuo je i pogledao me.

„Nije te strah, zar ne?” upitao je tata.

Odmahnuo sam glavom.

„Onda je u redu da ideš”, rekao je. Pogledao je dr. Hamiltona u oči. „Hvala ti što se brineš za mog sina.”

I mama i ja pogledali smo ga u čudu.

Na povjetarcu

Maslačak je jesenjem

Širio sjeme.

Kimnuo sam praveći se da razumijem.

Tata me je zagrlio, snažno i brzo.

„Zapamti da si Japanac.”

I više ih nisam vidio.

„Nešto je probilo jedro”, kaže dr. Hamilton.

U maloj prostoriji samo su najstariji zapovjednici – uz Mindy i mene jer smo mi već znali. Nema razloga širiti paniku.

„Brod se zbog rupe naginje ustranu i tako skreće s putanje. Ako se rupa ne zakrpa, pukotina će se širiti, jedro će ubrzo postati neupotrebljivo i Hopeful će ostati plutati u svemiru.”

„Može li se to popraviti?” upita kapetan.

Dr. Hamilton, koji mi je poput oca, odmahne glavom prekrivenom sijedim vlasima. Nikad ga nisam vidio tako očajnog.

„Pukotina je udaljena nekoliko stotina kilometara od središta jedra. Trebali bi nam dani da dođemo do nje jer se po površini jedra ne možemo brzo kretati i može nastati nova pukotina – to je prevelik rizik. A dok netko i dođe do nje, pukotina će biti prevelika da se zakrpa.”

I eto, tako to ide. Sve prođe.

Zaklopim oči i zamislim jedro. Gornji sloj od aluminijskog filma tako je tanak da će, ako ga se neoprezno dotakne, odmah napuknuti. Ali membrana je učvršćena složenim sustavom nabora i nosača koji jedro čine krutim i napregnutim. Kao dijete gledao sam ih kako se rastvaraju u svemir poput majčinih origamija.

Zamišljam kako bih mogao prikvačiti i otkvačiti spojni konop od skele nosača dok letim uz površinu jedra, poput vilinskog konjica koji jedva dodiruje površinu ribnjaka.

„Mogu doći onamo za sedamdeset dva sata”, kažem. Svi se okrenu prema meni. Objasnim im svoju zamisao. „Dobro poznajem raspored nosača jer ih gotovo cijeli život promatram izdaleka. Mogu pronaći najbrži put.”

Dr. Hamilton je sumnjičav. „Ti nosači nisu napravljeni za takav pothvat. Nisam nikad razmišljao o ovakvom scenariju.”

„Onda ćemo improvizirati”, kaže Mindy. „Amerikanci smo, kvragu. Mi nikad ne odustajemo.”

Dr. Hamilton podigne glavu. „Hvala ti, Mindy.”

Planiramo, raspravljamo, vičemo jedni na druge, radimo cijelu noć.

Uspon po konopu od putničkog modula do solarnog jedra iznimno je dug i naporan. Treba mi gotovo dvanaest sati.

Drugi znak moga imena najbolje pokazuje kako izgledam:

To znači „vinuti se”.

Vidiš li ovaj lijevi dio znaka? To sam ja vezan konopom s antenama koje mi strše iz kacige. Na leđima su mi krila – ili, u ovom slučaju, pogonske rakete i dodatni spremnici s gorivom koji me podižu gore i zatim još više do velike reflektirajuće kupole koja prekriva cijelo nebo, do tankog ogledala solarnog jedra.

Mindy razgovara sa mnom preko radioveze. Pričamo si šale, povjeravamo si tajne, razgovaramo o onome što želimo raditi u budućnosti. Kad nam ponestane tema, pjeva mi. Cilj je održati me budnim.

Wareware ha, hoshi no aida ni kyaku ni kite.

Ali uspon je zapravo lakši dio puta. Puno je teže prijeći preko jedra uz mrežu nosača i doći do pukotine.

Prošlo je trideset šest sati otkad sam napustio brod. Mindyn je glas sve slabiji, čujem iscrpljenost u njemu. Zijeвне.

„Spavaj, draga”, šapnem u mikrofon. Toliko sam umoran da želim samo na trenutak zaklopiti oči.

Ljetna je večer i šetam cestom. Otac je sa mnom.

Hiroto, mi živimo u zemlji vulkana i potresa, tajfuna i tsunamija. Oduvijek se suočavamo s neizvjesnim opstankom, raspršeni po tankom dijelu površine ovog planeta između vatre ispod i hladnog vakuuma iznad nas.

Ponovno sam u odijelu, sam. Zbog trenutnog gubitka koncentracije udario sam ruksakom o jedan od nosača jedra te mi je skoro ispao spremnik s gorivom. Uхватim ga u zadnji čas. Težinu opreme maksimalno smo smanjili tako da se mogu brzo kretati i nema prostora ni za najmanju pogrešku. Ne smijem ništa izgubiti.

Pokušam odagnati san i nastaviti dalje.

Ali baš ta spoznaja o blizini smrti, o ljepoti prisutnoj u svakom trenutku, omogućava nam da izdržimo. Mono no aware, sine, suosjećanje je sa svemirom. To je duša naše nacije. Omogućilo nam je da preživimo Hiroshimu, preživimo okupaciju, preživimo bijedu i vrlo lako moguće uništenje, sve bez očajavanja.

„Hiroto, probudi se!” u Mindyinom glasu čujem očaj i preklinjanje. Trgnem se iz sna. Nisam spavao već koliko? Dva dana, tri, četiri?

Posljednjih pedesetak kilometara puta moram pustiti nosače jedra i osloniti se samo na rakete kako bih preletio preko površine jedra dok se sve pomiče gotovo brzinom svjetlosti. Muka mi je od same pomisli.

Odjednom je otac ponovno pored mene, lebdi u svemiru ispod jedra. Igramo Go.

„Pogledaj u jugozapadni kut. Vidiš kako ti je vojska podijeljena na pola? Moji bijeli kameni uskoro će opkoliti i zarobiti ovu cijelu grupu.”

Pogledam gdje pokazuje i vidim kriznu situaciju. Ondje je praznina koja mi je promakla. Ono što sam mislio da je jedna vojska zapravo su dvije odvojene grupe s rupom u sredini. Sljedećim kamenom moram popuniti prazninu.

Protresem glavom ne bih li se riješio halucinacije. Moram ovo dovršiti i zatim mogu spavati.

Ispred mene je rupa u napuknutom jedru. Zbog brzine kojom putujemo i najmanje zrno prašine ispalo iz ionskog štita može prouzročiti štetu. Oštar rub rupe blago leprša u svemiru, a pokreću ga solarni vjetar i radijacijski tlak. Dok je pojedinačni foton sitan, nebitan, čak i bez mase, zajedno mogu pokrenuti jedro veličine neba i pogurati tisuću ljudi zajedno s njim.

Svemir je čudesan.

Podignem crni kamen i krenem popuniti prazninu, ujediniti svoje vojske u jednu.

Kamen se pretvori u pribor za krpanje iz naprtnjače. Upravljam potisnim motorom dok lebdim iznad procjepa na jedru. Kroz rupu vidim zvijezde u daljini, zvijezde koje već godinama nitko s broda nije vidio. Pogledam ih i zamišljam kako se oko jedne od njih, jednog dana, ljudska rasa, ujedinjena u novu naciju, oporavlja od skorog izumiranja, započinje ispočetka i ponovno cvjeta.

Oprezno stavim zakrpu preko procjepa i uključim plamenik. Prijeđem plamenikom preko procjepa i osjetim da se zakrpa topi, širi se i spaja s ugljikovodičnim lancem u filmu jedra. Kad to bude gotovo, pretvorit ću atome srebra u paru i nanijeti ih preko da nastane sjajan reflektirajući sloj.

„Upalilo je”, kažem u mikrofon. U pozadini čujem prigušene zvukove slavlja.

„Ti si heroj”, kaže Mindy.

Zamišljam da sam divovski japanski robot u mangi i nasmiješim se.

Plamenik zapucketa i plamen nestane.

„Pažljivo gledaj”, kaže tata. „Želiš sljedeći kamen staviti ondje da začepiš rupu. Ali je li to ono što uistinu želiš?”

Protresem spremnik spojen s plamenikom. Ništa. To je spremnik kojim sam udario o jedan od nosača jedra. Sudar je prouzrokovao curenje i sad nema dovoljno goriva da dovršim krpanje. Zakrpa blago leprša, samo je polovica pričvršćena za procjep.

„Vrati se”, kaže dr. Hamilton. „Napunit ćemo ti spremnike i ponovno pokušati.”

Iscrpljen sam. Bez obzira na to koliko se trudio, neću se stići vratiti na vrijeme. A tko zna koliko će se procjep dotad raširiti? Dr. Hamilton zna to jednako dobro kao i ja. Samo želi da se vratim na sigurno.

Još imam goriva u spremniku, goriva za put natrag.

Na očevu se licu vidi iščekivanje.

„Vidim”, polako izgovorim. „Ako sljedeći kamen stavim u ovu rupu, neću se moći vratiti grupici na sjeveroistoku. Zarobit ćeš ih.”

„Jedan kamen ne može biti na dva mjesta. Moraš odabrati, sine.”

„Reci mi što da radim.”

Na očevu licu tražim odgovor.

„Pogledaj oko sebe”, kaže tata. I ugledam mamu, gospođu Maeda, premijera, sve naše susjede iz Kurumea i sve ljude koji su čekali s nama u Kagoshimi, na otoku Kyushu, na Četiri Otoka, po cijeloj Zemlji i na Hopefulu. Svi me gledaju s iščekivanjem, čekaju da nešto učinim.

Tatin je glas tih:

Zvijezde sjaje.

Svi smo tu u prolazu,

Osmijeh i ime.

„Imam rješenje”, kažem dr. Hamiltonu putem radija.

„Znala sam da ćeš nešto smisliti”, kaže Mindy, sva ponosna i sretna.

Dr. Hamilton neko vrijeme ništa ne govori. Zna o čemu razmišljam. I potom kaže samo: „Hiroto, hvala ti.”

Otkvačim plamenik s nepotrebnog spremnika i spojim ga sa spremnikom na leđima. Uključim ga. Plamen je oštar i bliješti, kao oštrica svjetla. Poredam fotone i atome ispred sebe pretvarajući ih u mrežu čvrstoće i svjetla.

Zvijezde na drugoj strani ponovno su zapečaćene. Zrcalna je površina jedra savršena.

„Popravite kurs”, kažem u mikrofon. „Gotov sam.”

„Primljeno na znanje”, kaže dr. Hamilton. Zvuči poput čovjeka koji pokušava prikriti tugu u svojem glasu.

„Prvo se moraš vratiti”, kaže Mindy. „Ako sad popravimo kurs, nećeš se imati za što privezati.”

„U redu je, draga”, šapnem u mikrofon. „Neću se vratiti. Nema dovoljno goriva.”

„Doći ćemo po tebe!”

„Ne možete se snaći među nosačima tako brzo kao ja”, kažem joj nježno. „Nitko ne zna njihov raspored tako dobro kao ja. Dok biste došli, već bi mi ponestalo zraka.”

Pričekam dok ne nastupi tišina. „Nećemo govoriti o tužnim stvarima. Volim te.”

Zatim isključim radio i bacim se u svemir da ne bi pokušali pokrenuti uzaludnu spasilačku misiju. I padnem dolje, daleko, daleko ispod natkrovlja jedra.

Gledam kako se jedro okreće otkrivajući zvijezde u punom sjaju. Sunce, sad već slabo, samo je jedna od brojnih zvijezda koja niti zalazi niti izlazi. Lebdim među njima, sâm sam, ali i sjedinjen s njima.

Mačić mi jezikom pošaklja unutrašnjost srca.

Stavim sljedeći kamen u rupu.

Tata odigra onako kako sam i mislio da će odigrati i moji su kameni u sjeveroistočnom kutu izgubljeni, napušteni.

Ali moja je glavna grupa sigurna. Možda čak procvate u budućnosti.

„Možda Go ipak ima heroje”, čujem Bobbyjev glas.

Mindy me nazvala herojem. Ali ja sam samo bio na pravom mjestu u pravo vrijeme. I dr. Hamilton je heroj jer je dizajnirao Hopeful. I Mindy je heroj jer me održala budnim. I moja je majka heroj jer je bila spremna odreći me se da bih preživio. I otac je heroj jer mi je pokazao što je ispravno.

Određuju nas mjesta koja zauzimamo u mreži tuđih života.

Mičem pogled s ploče Goa dok se kameni stapaju u veće obrasce pomičnog života i pulsirajućeg daha. „Svaki kamen sam za sebe nije ništa, ali zajedno, svi su heroji.”

„Dan je predivan za šetnju, zar ne?” kaže tata.

I zajedno šetamo niz ulicu i pamtimo svaku vlat trave, svaku kap rose, svaku zraku sunca dok ono gasne i blijedi. Pamtimo im beskrajnu ljepotu.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License